

Dolák, Jan

Nový slovník muzeologické terminologie

Museologica Brunensia. 2024, vol. 13, iss. 1, pp. 56-60

ISSN 1805-4722 (print); ISSN 2464-5362 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/MuB2024-1-5>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.80187>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 05. 08. 2024

Version: 20240723

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

NOVÝ SLOVNÍK MUZEOLOGICKÉ TERMINOLOGIE

JAN DOLÁK

<https://doi.org/10.5817/MuB2024-1-5>**ABSTRAKT/ABSTRACT:**

Touha precizovat a upřesňovat používané pojmy provází vědeckou komunitu od nepaměti. V oblasti muzeologie se se zvýšeným zájmem této problematice věnovala především Mezinárodní komise pro muzeologii – ICOFOM. Výsledkem tohoto snažení pak byl velký počet sborníků, článků i několik monografií, myšlenkově vycházejících především z frankofonního jazykového okruhu. Zvýšený zájem o definování, zejména o samotnou definici muzea, můžeme vysledovat před Generálními konferencemi ICOM v japonském Kjóto (2019) a v Praze (2022). Finálním výstupem se stal monumentální Slovník muzeologie (Dictionary of Museology, Dictionnaire de muséologie) publikovaný v angličtině a francouzštině, v obou případech pod redakcí Françoise Mairesseho. Slovník je výsledkem několikaleté práce více jak stovky muzeologů z celého světa a obsahuje sto hlavních hesel doplněných dalšími stovkami upřesňujících výrazů (entries).

New terminological dictionary of museology

The effort to clarify and refine the terms used has accompanied the scientific community since time immemorial. In the field of museology, the International Committee for Museology – ICOFOM has been particularly interested in this issue. The result of these efforts is a large number of collected papers and several monographs, which are mainly

based on the ideas originating from the francophone language area. The increased interest in defining, especially in the museum definition itself, can be traced back to before the ICOM General Conferences in Kyoto, Japan (2019) and in Prague (2022). The final output became the monumental Dictionary of Museology (Dictionnaire de muséologie), published in English and French, both edited by François Mairesse. The Dictionary resulted from several years of work of more than a hundred museologists from all over the world and contains one hundred main entries supplemented by hundreds of additional entries.

KLÍČOVÁ SLOVA/KEYWORDS:

muzeologie – slovník – terminologie – Mairesse – muzejnictví
museology – dictionary – terminology – Mairesse – museums

Při oficiálním zahájení 26. Generální konference ICOM v Praze (20.–26. srpen 2022) byla autorům rozdávána, vcelku bez valného zájmu účastníků, poměrně objemná kniha čítající číslovaných 672 stran.¹ Ani v celém programu se nenašla vhodná příležitost na představení tohoto díla, i když pařížské centrum ICOM vložilo do vydání kolektivní monografie nemalé finanční prostředky. O co šlo? Zmíněnou knihou bylo francouzské vydání Slovníku muzeologie, ke kterému pak v prosinci téhož roku přibyla

anglicky psaná verze, distribuovaná koncem jara 2023.²

Slovník je výsledkem několikaleté práce širokého týmu více jak 100 muzeologů z celého světa, fakticky je však vyvrcholením zhruba dvacetiletého úsilí o jednotný muzeologický jazyk, které inicioval nejprve emeritní pařížský profesor André Desvallées a později jeho úlohu převzal původně belgický, později pařížský, profesor François Mairesse, nyní ředitel *Chaire UNESCO pour l'étude de la diversité muséale et son évolution Département de médiation culturelle*. Redakční výbor byl složen ze známých osobností z několika kontinentů: Yves Bergeron (Kanada), Bruno Brulon Soares (Brazílie), Peter Davis (Velká Británie), John Falk (USA), Jesus Pedro Lorente (Španělsko), Sharon Macdonald (Velká Británie/Německo), François Mairesse (Francie), Eiji Mizushima (Japonsko) a Markus Walz (Německo), kteří se na knize i autorsky podíleli. Slovník představuje více jak 100 termínů, pokrývajících celou oblast kulturního dědictví, muzeí a muzeologie, a na jeho tvorbě se podílelo více jak 100 autorů, skutečně z celého světa.

Slovník je uveden předmluvou Alberto Garlandiniho, od 19. června 2020 prezidenta Mezinárodní rady muzeí ICOM, který sám

¹ MAIRESSE, François (ed.). *Dictionnaire de muséologie*. Paris: Armand Colin, 2022.

² MAIRESSE, François (ed.). *Dictionary of Museology*. London: Routledge, 2023. Oba dva texty, francouzský a anglický, nejsou zcela totožné. V anglicky psané verzi, která vyšla později, již je reflektována definice muzea přijatá 22. srpna 2022 na Generální konferenci ICOM v Praze.

byl v oblasti muzeologického pojmosloví aktivní již v předchozích letech. Garlandini nejprve připomíná 16. listopad 1946, kdy na první generální konferenci UNESCO, Chauncey Jerome Hamlin, předseda správní rady Buffalského muzea vědy (USA) a George Salles, ředitel francouzských muzeí, svolali Ustavující shromáždění ICOM v pařížském muzeu Louvre.³ Prezident ICOM vřele děkuje všem autorům a editorům za jejich nasazení, angažovanost a účast na tomto projektu, jakož i francouzskému ministerstvu kultury za velkorysé finanční prostředky, které věnovalo na podporu celé akce.

Vlastní text slovníku začíná úvodem hlavního redaktora Françoise Mairesseho, který nejprve správně upozorňuje na nesmírnou pestrost a heterogenitu muzeí po celém světě a enormní růst počtu těchto zařízení, což stále více komplikuje jednotnou terminologii nebo dokonce klasifikaci. Podle Mairesseho bylo na počátku 19. století na celém světě jen několik desítek muzeí, v meziválečném období již více než šest tisíc. Adresář světových muzeí, který vydali Hudson a Nicholls v roce 1975, uvádí 22 000 muzeí a jejich počet se každých dvacet let zřejmě zdvojnásobí. Ve své zprávě z roku 2021 UNESCO uvádí, že na celém světě existuje více než 100 000 takovýchto zařízení. Také samotná profese muzejníka si postupně vyžadovala zakládání profesních sdružení, většinou na národní bázi. Od založení *Asociace britských muzeí* (British Museums Association) v roce 1889 se muzejní svět federalizoval na národní a posléze mezinárodní úrovni – v roce 1926 vznikl v Paříži *Office international des musées*. V roce 1947 byl ustanoven *International*

Council of Museums (ICOM), který má v současnosti téměř 45 000 členů. Rozvíjely se také vzdělávací kurzy pro různé muzejní profese. Zatímco v meziválečném období jich bylo méně než deset, nyní jich po celém světě existuje více než 500. V rámci ICOM působí více než třicet mezinárodních komisí, které pracují v příslušných odvětvích (konzervace, dokumentace, vzdělávání, odborná příprava, management, marketing, digitální technologie atd.), aby diskutovaly a šířily úsilí, které se po celém světě vyvíjí za účelem zlepšení způsobu, jak mohou tyto instituce naplňovat potřeby společnosti. V oblasti teorie, metodologie a terminologie oboru je pak neaktivnější *Mezinárodní výbor ICOM pro muzeologii* (ICOFOM) založený jako jeden z posledních v roce 1977. Samotná definice muzea v rámci ICOM byla výrazně změněna v roce 1974 na Generální konferenci ICOM v Kodani a poté částečně upravena na Generální konferenci ve Vídni v roce 2007.

Slovníkový projekt

Otázka definic a strukturování muzejního oboru je tématem již od dob vzniku muzejních asociací, což je pro profesionalizaci oboru zásadní otázka. Otázka je dnes o to složitější, že se odehrává v širokém mezinárodním (mnohojazyčném) prostoru. Je tedy v centru zájmu mnoha výborů ICOM, zejména toho, který má na starosti muzejní dokumentaci (CIDOC) a který se od svého vzniku zabývá interoperabilitou inventářů a databází. Pod záštitou CIDOC tak vznikl první slovník, *Dictionarium museologicum*, který byl v roce 1986 vydám pod redakcí Ištvána Ériho a Végha Bély. Toto dílo, výsledek mezinárodní spolupráce, si neklade za cíl ani tak definovat, jako spíše poskytnout překlad do přibližně dvaceti jazyků více než 1 600 slov týkajících se světa

muzeí.⁴ Podobná práce, i když skromnější, byla provedena o dva roky později v Kanadě, v podobě francouzsko-anglického lexikonu od autorů Blanchet a Yolande.

Mairesse dále připomíná vydání prvního tezauru (*Museologische Termini*) který v roce 1982 vydal Klaus Schreiner v Německé demokratické republice. Dále Mairesse uvádí několik specifických slovníků, zejména o ochraně památek (Cato, Golden a McLaren, 2003; Bergeon, Langle a Brunel, 2014), právu (Kuruvilla, 2016), managementu (Mizushima, 2015), které, jak se domnívám, jsou ve slovensko-českém prostředí méně známé.

V roce 1993 se ICOFOM, jemuž tehdy předsedal Martin Schärer, rozhodl vytvořit přehled základních pojmů z oblasti muzeologie, jehož koordinaci zajišťoval André Desvallées, který v roce 1998 vydal první výběr 140 pojmů a k jehož redakční práci se v roce 2001 připojili Norma Rusconi a François Mairesse. Rozsáhlý projekt byl projednáván v průběhu sympozií pořádaných ICOFOM, souběžně byla publikována kniha *Vers une redéfinition du musée?*,⁵ která byla přeložena do angličtiny, španělštiny a lotyštiny. V průběhu let vznikl konsenzus kolem zhruba dvaceti pojmů považovaných za klíčové, jejichž definice byla projednávána i na sympoziu pořádaném ICOFOM v Liège a Mariemontu v roce

⁴ Připomeňme, že v rámci přípravy *Dictionarium museologicum* aktivně vystupovali i čeští muzeologové, Z. Z. Stránský a O. Brůža. Po mnoha letech mi pak doc. Stránský popisoval, že jako hlavní vedoucí jazyk byla vybrána angličtina, a ne Stránským navrhovaná němčina. Je možné, že Stránský měl pravdu a skutečně němčina je nejbohatší a nejplastičtější jazyk pro muzeologické potřeby. Je však možné, že Stránského postoje byly formulovány spíše na bázi jeho vcelku středně rozvinuté znalosti angličtiny, zatímco němčinu ovládal daleko lépe.

⁵ MAIRESSE, François a André DESVALÉES. *Vers une redéfinition du musée?* Paris: L'Harmattan, 2007.

³ Dodejme, že mezi ustavujícími patnácti zeměmi bylo o rok později i Československo.

2009.⁶ Výsledkem těchto snah byla drobná publikace *Concepts clés de muséologie* (Key Concepts of Museology) vydaná pro Generální konferenci v Šanghaji v roce 2010 ve francouzštině, angličtině, španělštině a mandarínštině, která byla od té doby přeložena do přibližně patnácti jazyků a představovala jednadvacet nejfrekventovanějších termínů.⁷ Vrcholem této etapy snah o jednotnou terminologii byl rozsáhlý *Dictionnaire encyclopédique de muséologie*.⁸ Zde je třeba připomenout jednu okolnost. Oba projekty, *Concepts clés de muséologie* i *Dictionnaire encyclopédique de muséologie*, vznikaly na bázi francouzštiny, kdy všichni autoři, kromě jazykově mimořádně vybaveného Martina Schärerera, měli tento jazyk za svou mateřštinu. Byli to z Belgie Noémie Drouguet a François Mairesse, z Kanady Yves Bergeron a Raymond Montpetit, z Francie Serge Chaumier, Jean Davallon, Bernard Deloche, a André Desvallées a ze Švýcarska Martin Schärer. U *Dictionnaire encyclopédique de muséologie* od počátku nebylo počítáno s překladem do angličtiny, a to z rozpočtových důvodů, a samotný rozsah publikace (více jak 720 stran) odrazuje (jak si posteskl samotný Mairesse) dobrovolné překladaatele. Přesto bylo toto monumentální dílo přeloženo do farsí, polštiny a japonštiny.

Autoři v obou případech vycházeli, alespoň částečně, z obdobných myšlenkových a civilizačních

okruhů a publikovaných zdrojů. O kvalitě obou výstupů nemůže být sebemenších pochybností, ale jistá sevřenost malinko vedla k určité frankofonní sebestřednosti, což můžeme dokladovat na tomto příkladu: V původní francouzské verzi *Concepts clés de muséologie* je u hesla „muséal“⁹ odstavec číslován jako „1“ o dvaadvaceti řádcích věnován pojednání, jak je důležité, že slovu předchází člen mužského rodu „le“ užívaný pro substantizovaná adjektiva – např. *le social* (společenský), na rozdíl od užívání ženského rodu např. *la vie sociale* (společenský život). Tato pasáž je ve španělské verzi¹⁰ přeložena a vysvětlena podle španělské gramatiky, v anglické verzi však (pochopitelně) tato pasáž zcela absentuje, a tak se zde mění i číslování jednotlivých odstavců celého textu. Přeložit¹¹ lze všechno, ale pro anglicky čtoucího čtenáře by tyto frankofonní gramatické úvahy nedávaly žádný smysl.

Právě na tomto hesle můžeme demonstrovat, jak jsou terminologické překlady obtížné. Samotné francouzské slovo „muséal“ (tak jako všechna ostatní základní slova) je okamžitě přeloženo do některých základních světových jazyků. V tomto případě je do němčiny přeloženo jako „museal“ (přídavné jméno) a Musealität (podstatné jméno). Ve španělské a anglické verzi této brožurky jakékoli úvahy, že by toto slovo v němčině znamenalo i podstatné jméno (Musealität), absentují.¹² Česky čtoucí čtenář

ví, že Z. Z. Stránský rozlišoval výrazy „muzejní“ a „muzeální“ a vytvořil neologismus – podstatné jméno „muzealita“. Proto pro česky čtoucího čtenáře je četba cizojazyčných terminologických pojednání (fakticky poněkud problematických překladů či problematických pojetí) matoucí.¹³

Snaha opřít se o společnou, relevantní a funkční terminologii pro profesi získala v roce 2016 další impuls v souvislosti s hledáním revidované definice muzea. Po nepřijetí nové definice muzea na Generální konferenci ICOM v Kjóto v roce 2019 zřídilo centrum ICOM v roce 2020 stálou komisi *ICOM Define*. Komise po rozsáhlém dotazníkovém průzkumu mezi muzejníky celého světa nakonec připravila pět návrhů nové definice muzea, z nichž jedna pak byla přijata na Generální konferenci ICOM v Praze.¹⁴

zpracoval toto heslo i v *Dictionary of Museology*, ale problematický překlad do němčiny, stejně jako u všech dalších hesel, absentuje. Viz MAIRESSE, François (ed). *Dictionary of Museology*. London: Routledge, 2023, s. 308.

¹³ Mairesse v úvodu celé knihy poukazuje na podobný problém, např. že anglické slovo „outreach“ nemá ekvivalent ve francouzštině (přeloženo jako médiation), naopak uvažuje o francouzském podstatném slově „muséal“.

¹⁴ Dodejme, že svůj hlas před projednáváním definice přidali i čeští a slovenští muzeologové, a to na semináři konaném ve dnech 7.–8. března 2022 v Technickém muzeu. Většina vystoupení řečníků byla publikována v samostatném sborníku DOLÁK Jan a Josef VEČEŘA (eds.). *Nová definice muzea aneb její klady a zápory. Sborník přednášek ze stejnojmenné konference*. Brno: Technické muzeum v Brně, 2022, jeden pak v rámci časopisu *Museologica Brunensia*: JAGOŠOVÁ, Lucie a Otakar KIRSCH. The ICOM international museum definition from the perspective of the Czech Republic: the results of a questionnaire survey among representatives of the museum community and other related fields. *Museologica Brunensia*, 2022, roč. 11, č. 1, s. 32–48. Celý tento počín následně skvěle glosoval doyen české muzeologické terminologické obce Oskar Brůža. BRŮŽA, Oskar. Proceedings of the conference New Definition of the Museum: Its Pros and Cons: information and considerations. *Museologica Brunensia*, 2023, roč. 12, č. 1, s. 86–89.

⁶ Z České republiky se jednání v Belgii zúčastnili a do diskuse zasáhli Lubomír Anděl, Václav Rutar, Petr Nekuža a Jan Dolák.

⁷ Opět připomeňme, že okamžitě se v Technickém muzeu v Brně začalo pracovat na vydání české verze. Překlad vyšel pod názvem *Základní muzeologické pojmy* v roce 2011. DESVALÉES, André, François MAIRESSE a kol. *Základní muzeologické pojmy*. Brno: Technické muzeum v Brně, 2011.

⁸ DESVALÉES, André a François MAIRESSE. *Dictionnaire encyclopédique de muséologie*. Paris: Armand Colin, 2011.

⁹ DESVALÉES, André a François MAIRESSE. *Concepts clés de Muséologie*. Paris: Armand Colin, 2010, s. 46.

¹⁰ DESVALÉES, André a François MAIRESSE. *Concepts claves de museología*. Paris: Armand Colin, s. 48.

¹¹ Překlad z francouzštiny do angličtiny realizovala manželka Vinoše Sofky Suzanne Nash.

¹² V rozsáhlé encyklopedii jsou tyto nejasnosti vyjádřeny naprosto stejně. DESVALÉES, André a François MAIRESSE. *Dictionnaire encyclopédique de muséologie*. Paris: Armand Colin, 2011, s. 235. Autorem hesla byl významný francouzský filozof Bernard Deloche. Stejný autor velmi dobře

Jak Dictionary of Museology vznikal?

V rámci mnoha intenzivních debat byla ustanovena redakční rada, jejíž první setkání se konalo v čínském Nanjingu v roce 2018. Zde byla upřesněna struktura projektu a bylo navrženo rozšířit jednadvacet pojmů (concepts) na zhruba stovku detailních hesel, fakticky spíše článků popisujících daný fenomén, někdy včetně jeho vývoje v minulosti a cca. 1200 kratších hesel, doplňujících vsuvek (entries), upřesňujících vysvětlení. Pro názornost: Heslo sbírka (collection)¹⁵ bylo doplněno krátkými hesly: collection management, collection policy, collection exchange apod. Domnívám se, že z hlediska přehlednosti textu mohly být graficky (barevností či velikostí nebo typem písma) výrazněji odlišeny hlavní hesla od vsuvek (dodatečných vysvětlení). Následně bylo vybráno na sto autorů základních hesel, a to skutečně z celého světa. Každé heslo (základní i dodatečně rozvíjející) napsané v angličtině je doprovázeno překladem do francouzštiny a španělštiny. Zatímco u hlavních hesel je v závěru přesný seznam použité literatury, u dodatečných hesel (vcelku pochopitelně) tyto údaje absentují. Dodatečná hesla jsou signována pouze iniciálami autora, seznam iniciál je k dispozici na počátku celé knihy.¹⁶ Naprostá většina citované literatury byla napsána v angličtině.

Pochválit musíme redakční radu za výběr autorského kolektivu, ve kterém najdeme téměř každého, kdo dnes v muzeologii něco

¹⁵ Autorka tohoto hesla uvádí překvapující údaj, že podle průzkumu z roku 2020, prováděného v nizozemských muzeích s držení koloniálních sbírek, pouze 10 % objektů má dostatečně přehledný původ.

¹⁶ Bylo by liché hledat v takto redakčně náročné knize drobné chyby, ale např. iniciála DF v seznamu absentuje. Zřejmě se jedná o polskou muzeoložku Dorotu Folgu-Januszewsku.

znamená. Namátkou vybírám: André Desvallées, Hugues de Varine, Jean Davallon, Bernard Deloche, Daniel Schmitt (Francie), Peter van Mensch, Léontine Meijer-van Mensch (Nizozemí), Viv Golding (Velká Británie), Darko Babić (Chorvatsko), Iro Katsaridou (Řecko), Vitalij G. Ananiev (Rusko), Laishun An (Čína), Wan-Chen Chang (Taiwan), Eric Dorfman (USA), Andrea Witcomb (Austrálie), George Okello Abungu (Keňa) a řada dalších. Jména autorů v celkovém seznamu nejsou seřazena ani podle zemí ani podle abecedy, což malinko zhoršuje celkovou orientaci.

Rozsáhlá byla diskuse, které pojmy vlastně do slovníku vybrat. Konečný výběr bych rozdělil do tří velkých skupin.

1. Pojmy zcela samozřejmé: muzeum, muzealizace, muzealita, kabinet, muzeologie, dědictví, deaccesse (vyřazování),¹⁷ výstava, komunita, kurátor, digitální, science centre, vstupné, vzdělávání, etika, inventář,¹⁸ katalog, konzervace, restaurování, komunikace, instituce, interaktivita, interpretace, popíska, management, marketing, návštěvník, hodnota, typologie muzeí, nezákonný obchod, tezaurace, substitut, depozitář, vitrína, selekce, společnost, scénář, veřejnost, ostenze, nouvelle muséologie (což není ekvivalent new museology), lapidárium apod.;

2. Pojmy, které do muzejního světa také alespoň částečně patří: restituce, národní identita, turismus, akreditace, zábavný park, arboretum, audit, restaurace, třída, kapitalismus, sociální inkluze, voyerismus, klimatizace apod.;

3. Pojmy, které by každý sestavovatel do muzeologického slovníku vždy nezařadil, ale vyplynuly z celkové debaty redakční rady: lidská práva, gender a sexualita, udržitelný rozvoj, aktivismus, postkoloniální muzeum, krása, buržoasní, kapitalismus, smrt (míněno přirovnání muzeí ke hřbitovům), záchod. I tato vysvětlení jsou formulována, nebo se o to snaží, jak se v muzejním světě užívají. Snaha o propojení několika drobnějších hesel (např. intersexualita, pansexualita, queer, nebinární, gay, cisgender, gender, transgender, asexualita, SWOT analýza, emise uhlíku, lesbička atd.) s muzejnictvím je nulová. Ve slovníku jsou i hesla, jejichž užívání není doporučováno. Např. výraz andragogika pro svůj obskurní maskulinní charakter. Podobně je odsuzováno slovo rasa.

Ve snaze pokrýt a obhájit přístupy z celého světa bylo pro volbu pojmů vybráno ohromné množství psaných textů, z českého prostředí např. mnohokrát práce Zbyňka Zbyslava Stránského, dále i Jana Jelínka, ze slovenského pak Anny Gregorové. Zmíněn je i Ivo Osolsobě¹⁹ či Alois Riegel, ale i kolegové z Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Marek Tomašík, Kateřina Víchová, Daniela Wágnerová a Eva Černošková. V celém textu je jediná zmínka o Národním muzeu v Praze a Moravském zemském muzeu v Brně. Diskuse o výběru správných hesel a jejich formulování byla zdánlivě nekonečná. Důvod je docela prostý: muzejní svět se stal globálním fenoménem a změny, kterými v průběhu let prošel, v jistém smyslu (podle Mairesseho) připomínají rozvinutí a přizpůsobení života na Zemi. Muzejní fenomén je však stále převážně západní. Z více než 100 000 muzeí na celém světě se přibližně 62 % nachází v západní Evropě a v Severní Americe,

¹⁷ Podle autorky tohoto hesla začala v muzeích deakcese v praxi být uplatňována od roku 1970.

¹⁸ V této souvislosti je zmíněna i sbírka Rudolfa II. na Pražském hradě.

¹⁹ Omylem s křestním jménem Petr.

zatímco v Asii a Tichomoří jich je jen něco málo přes 17 %, 11 % v východní Evropě, 8 % v Latinské Americe a méně než 2 % v Africe a arabských státech.

Jestliže jsme museli o pracích připravených ve francouzštině přiznat, že mají poněkud frankofonní pohled na svět, tak u Dictionary of Museology musíme zkoumat, zda netrpí opačným extrémem. Autory hesel jsou odborníci z různých krajů světa, pro mnoho z nich není angličtina mateřským jazykem. Není pak Dictionary extrémně heterogenním, fakticky neslučitelným souborem vzájemně jen málo souvisejících myšlenek a hlavně konceptů? Domnívám se, že pokud jsou zde nějaké „heterogenity“, pak je jich spíše málo a celý slovník působí značně kompaktně.²⁰ Jisté redakční zásahy totiž probíhaly, což bych vysvětlil na osobním případě. Nejprve mne François Mairesse oslovil, abych napsal heslo „museum object“ a samozřejmě zadal rozsah a formu citování zdrojů. Po obdržení mého textu navrhl, abych vynechal jednu větu o deakcesi, neboť tomuto tématu bude věnováno samostatné heslo a mezi základní teoretiky, kteří se zabývali tímto problémem, zařadil další (podle Mairesseho známější) jméno, a to indicko-amerického antropologa Arjuna Appaduraie. Vyhověl jsem. Mezi mnou původně zmiňované teoretiky, kteří muzejní

²⁰ Nutno přiznat, že pojetí pojmů „věc“ a „objekt“ je např. u André Desvalléese na straně jedné, a Jana Doláka (ale i François Mairesseho) na straně druhé, poněkud odlišné.

objekt považovali za muzeálii, nositele muzeality (Z. Z. Stránský), muzeologický objekt (Peter van Mensch), formu abstrakce (Wojciech Gluziński), nositele významů (Krzysztof Pomian) se přístup amerického muzeologa Apaduraie (sociální život věcí) hodí, je vlastně mimořádně podobný. Na některé návrhy François Mairesseho jsem nerefletoval a rozvinula se mezi námi zajímavá muzeologicko-lingvistická výměna názorů.

Přesto z některých hesel cítíme převažující euroatlantské znalosti muzejního světa. Např. u hesla vstupné jsou zmíněny i různé druhy slev, ale nejsou uváděny velmi signifikantní neevropské příklady, např. z Číny.

Dictionary of Museology považuji za monumentální dílo a domnívám se, že na dlouho zůstane nejen největším slovníkem co do rozsahu, ale zřejmě i do kvality. Slovník by měl být vbrzku přeložen do japonštiny a snad se jednou dočká i českého překladu.

POUŽITÁ LITERATURA:

- BRŮŽA, Oskar. Proceedings of the conference New Definition of the Museum: Its Pros and Cons: information and considerations. *Museologica Brunensia*, 2023, roč. 12, č. 1, s. 86–89. ISSN 1805-4722. <https://doi.org/10.5817/MuB2023-1-7>
- DESVALÉES, André a François MAIRESSE. *Concepts clés de Muséologie*. Paris: Armand Colin, 2010. 87 s. ISBN 978-2-200-25396-7.

DESVALÉES, André a François MAIRESSE. *Conceptos claves de museología*. Paris: Armand Colin, 2010. 87 s. ISBN 978-2-200-25399-8.

DESVALÉES, André a François MAIRESSE. *Dictionnaire encyclopédique de muséologie*. Paris: Armand Colin, 2011. 722 s. ISBN 978-2-200-27037-7.

DESVALÉES, André, François MAIRESSE a kol. *Základní muzeologické pojmy*. Brno: Technické muzeum v Brně, 2011. 64 s. ISBN 978-80-86413-79-2.

DOLÁK Jan a Josef VEČEŘA (eds.). *Nová definice muzea aneb její klady a zápory. Sborník přednášek ze stejnojmenné konference*. Brno: Technické muzeum v Brně, 2022. 95 s. ISBN 978-80-7685-010-1.

JAGOŠOVÁ, Lucie a Otakar KIRSCH. The ICOM international museum definition from the perspective of the Czech Republic: the results of a questionnaire survey among representatives of the museum community and other related fields. *Museologica Brunensia*, 2022, roč. 11, č. 1, s. 32–48. ISSN 1805-4722. <https://doi.org/10.5817/MuB2022-1-4>

MAIRESSE, François (ed.). *Dictionnaire de muséologie*. Paris: Armand Colin, 2022. 672 s. ISBN 978-2-200-63397-4.

MAIRESSE, François (ed.). *Dictionary of Museology*. London: Routledge, 2023. 602 s. ISBN 978-1-00-320604-0. <https://doi.org/10.4324/9781003206040-1>

MAIRESSE, François a André DESVALÉES. *Vers une redéfinition du musée?* Paris: L'Harmattan, 2007. 228 s. ISBN 978-2-296-03293-4.

JAN DOLÁK

Katedra archivnictva a muzeologie,
Filozofická fakulta, Univerzita
Komenského v Bratislave,
Slovenská republika
jan.dolak@uniba.sk

